

РЕШЕНИЕ

№ 547

гр. София, 11.07.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, NO VIII ВЪЗЗ. СЪСТАВ, в публично заседание на деветнадесети юни през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Мина Мумджиева

Членове: Костадинка К.а
СТОЙЧО Т. ПОПОВ

при участието на секретаря Татяна Огн. Шуманова
в присъствието на прокурора Й. К. Ч. И. К. К.
като разгледа докладваното от Мина Мумджиева Въззивно частно
наказателно дело № 20231100600758 по описа за 2023 година

Производството е по реда на глава XXI от НПК, вр. чл. 250, ал. 4 НПК.

Образувано е по повод постъпила въззивна жалба от повереника на частния тъжител К. Н. срещу разпореждане на СРС, НО, 103 с-в от 29.09.2022г. по НЧХД № 7333/2022г. по описа на състава, с което съдът на основание чл.250, ал.1, т.1 вр. чл.24, ал.5, т.2 от НПК е прекратил наказателното производство.

В жалбата се твърди, че разпореждането на първоинстанционния съд, с което се прегражда развитието на наказателното производство, е неправилно и незаконосъобразно. Навеждат се доводи за нарушение на материалния закон. Твърди се, че инкриминираният с частната тъжба израз съдържа позорни за частния тъжител Н. обстоятелства, тъй като се твърдят факти, несъвместими с публично заеманата позиция от жалбоподателката. В жалбата се твърди, че така инкриминираните твърдения представят жалбоподателката като човек, който публично говори неистини и заблуждава обществеността, с което е осъществена първата форма на изпълнителното деяние на престъплението клевета. Наведени са доводи за осъществен състав на престъплението клевета и при втората форма на изпълнителното деяние, свързана с твърдението, че частната тъжителка „получава бонуси чрез подставени лица“. В жалбата се посочва, че така на частната тъжителка е приписано престъплението подкуп, доколкото според доводите в жалбата дейността, свързана с търговия с оръжия и стоки с възможна двойна употреба, е законодателно регламентирана и не допуска получаването на каквито и да е бонуси от държавни служители. Навеждат се доводи, че получаването на бонуси може да стане само нерегламентирано, а именно – чрез получаване на подкуп.

На следващо място в жалбата са наведени доводи за допуснати съществени

процесуални нарушения, като се твърди, че не е ясно на какво основание е прекратено производството – дали защото деянието не съставлява престъплението клевета, т.е на основание чл.24, ал.1, т.1 от НПК, както според жалбоподателя се твърди, че е мотивирано атакуваното разпореждане или защото тъжбата не отговаря на условията, посочени в разпоредбата на чл.81 от НПК. В частната жалба се посочва, че съдът поначало не разполага с възможност на основание чл.250, ал.1, т.2 от НПК да прекрати наказателното производство, когато деянието не представлява престъпление. Навеждат се доводи, че съдът разполага с възможността да прекрати наказателното производство, когато деянието, описано в обвинителния акт или тъжбата, представлява административно нарушение, но не и когато според решаващия съд не представлява престъпление. В заключение се моли съдът да отмени атакуваното разпореждане и да върне делото на СРС, за да бъде проведено състезателно производство, свързано със събиране и проверка на доказателствения материал.

В разпоредително заседание на 01.03.2023г. въззивният съдебен състав по реда на чл.327 НПК прецени, че за правилното решаване на делото, за да обезпечи изпълнението на правомощията си по чл. 313 НПК, не се налагат събиране на доказателства, нито разпит на свидетели и вещи лица.

В открито съдебно заседание повереникът на частния тъжител – адв. М. поддържа депозираната жалба и моли съдът да отмени атакуваното разпореждане поради неговата незаконосъобразност. Излага твърдения, че действително са налице промени в процесуалния закон, но редакцията на разпоредбата на чл.250, ал.1, т.2 от НПК следва да се прилага в хипотези, при които от описанието на твърдяното престъпление може изначално да се направи извод, че не става въпрос за престъпление по НК. Приема, че, ако е необходимо съдът да преценява елементи от обективната и субектната страна на престъпление, то не би следвало да прекратяване наказателното производство, а да го продължи и да постанови присъда. С оглед изложеното моли съдът да отмени обжалваното разпореждане и да върне делото за разглеждане от друг състав на СРС.

Представителят на лицето, срещу което е подадена частната тъжба – адв.Д. – поддържа депозирания отговор и допълнението към него. По отношение на правомощието на съдията докладчик да прекрати наказателното производство на този етап излага доводи, като вкл. препраща към тези, изложени в отговора и допълнението към него. Моли съдът да остави жалбата на частната тъжителка без уважение и да потвърди първоинстанционния съдебен акт.

В правото си на лична защита лицето, спрямо което е насочена тъжбата - Я. Д., заявява, че поддържа изцяло тезата на своя защитник, а в правото си на последна дума моли съдът да остави жалбата на тъжителката Н. без уважение.

Софийският градски съд, като обсъди доводите, описани в жалбата и след като в съответствие с чл. 314 НПК провери изцяло правилността на атакуваното разпореждане, намира следното:

Жалбата е подадена в законоустановения срок от легитимирана страна, поради което се явява процесуално допустима. Разпореждането на контролирания съд е от 29.09.2022г., като препис от същото е връчено на тъжителката Н. чрез нейния процесуален представител на 15.11.22г. Подавайки въззивна жалба на 29.11.22г., частната тъжителка е спазила процесуалните срокове, в които е имала право да инициира въззивна проверка, с оглед на което депозираната жалба е допустима. Разгледана по същество обаче е неоснователна поради следните съображения:

Първоинстанционното производство е образувано по частна тъжба на К. Н. срещу Я. Д. за извършено престъпление по чл.148, ал.2 вр. ал.1, т.1, т.2, пр.2, т.3, пр.1 вр. чл.147, ал.1, пр.2 от НК. С разпореждане от 29.09.2022г., на основание чл.250, ал.1, т.1 вр. чл.24,

ал.5, т.2 от НПК съдията-докладчик е прекратил наказателното производство по НЧХД № 7333/2022г., като е изложил мотиви в подкрепа на извода, че описаното в тъжбата не представлява престъпление.

За да се произнесе в посочения по-горе смисъл, съдията - докладчик при СРС е приел, че в тъжбата не е описано съставомерно деяние и посочените в нейното съдържание факти не могат да бъдат субсумирани под състава на престъплението клевета, което обуславя и нередовност на подадената тъжба съгласно изискванията на чл.81 от НПК.

Тук е мястото да се посочи, че предмет на настоящото въззивно производство е постановеното от първоинстанционния съдебен състав разпореждане за прекратяване на наказателното производство и съответно – редовността на подадената тъжба и допълнението към нея. Преди да пристъпи към анализ по същество, въззивният съд намира за необходимо да посочи някои принципни постановки във връзка с образуването на наказателни дела от частен характер, в частност – изискванията към частната тъжба и нейните функции. В производствата от частен характер функцията на частната тъжба е да очертае предмета на доказване в наказателния процес от гледна точка на твърдените извършени престъпления и участието на подсъдимото лице в тях. Както правилно е посочил първоинстанционният съд, за да отговаря на изискванията на чл. 81, ал. 1 от НПК, тъжбата следва да съдържа описание на обстоятелства не само за лицето, срещу което е повдигнато обвинението, за мястото и времето на извършване на деянието, но и конкретни данни за клеветническата информация, в частност съдържанието на вербалните изявления, с които тъжителят е приел, че му е приписано престъпление и лицето, срещу което са били насочени. Това е необходимо и с оглед правилното определяне на правната квалификация на престъплението от съда, който следва да съобрази деянието такова, каквото е описано в самата частна тъжба, както и за това кой е компетентният да разгледа делото съд.

Относно първият спорен въпрос за правомощието на съдията – докладчик да прекрати наказателното производство от частен характер на основание чл.250, ал.1, т.1 НПК, настоящият съдебен състав намира за установено следното. Съгласно чл. 24, ал. 5, т. 2 НПК не се образува наказателно производство за престъпление, което се преследва по тъжба на пострадалия, а образуването се прекратява, когато тъжбата не отговаря на условията, посочени в чл. 81 НПК. Правомощието по чл. 250, ал. 1, т. 1 вр. чл. 24, ал. 5, т. 2 НПК включва и преценката за това дали в тъжбата се твърди престъпление, респективно дали то е такова, което се преследва именно по този процесуален ред – по инициатива на пострадалия без провеждане на досъдебно производство с участие на прокурор. Поради това и след като частният тъжител има процесуалното задължение да предаде на съд само обвинения в престъпление и то такова, което се преследва по тъжба на пострадалия, съдията-докладчик е овластен, в зависимост от резултатите от проверката на редовността на тъжбата в частта относно данните на престъплението, да й даде ход или да прекрати наказателното производство по реда на чл. 250, ал. 1, т. 1 вр. чл. 24, ал. 5, т. 2 НПК. С други думи – и преди настоящата редакция на разпоредбата на чл.250, ал.1, т.2 от НПК (ДВ, бр. 48 от 02.06.2023г.) е в компетентността на съдията докладчик е да прекрати делото поради липса на престъпление от частен характер още в този етап от производството.

С оглед гореизложеното, основателно първият съд е посочил, че процесуалното правомощие по чл. 250, ал. 1, т. 1 от НПК включва оценка на твърденията в тъжбата по същество, защото само така може да се постигне целта на закона - да се провеждат съдебни заседания само по годни да получат осъдителна присъда обвинения - в случай, че бъдат доказани, като с оглед липсата на факти в тъжбата, индициращи извършено престъпление от частен характер, СРС е прекратил делото.

След цялостна проверка на допустимостта на тъжбата по чл. 81, ал. 1 НПК и на законосъобразността на разпореждането за прекратяване на наказателното производство, образувано по нея, въззивният съд намира за установено следното. Районният съд правилно

е съобразил съдържанието на депозираната тъжба и естеството на вербалните изявления, които тъжителката Н. счита за клеветнически, като е прекратил наказателното производство поради липсата на надлежно описание на извършено престъпление от частен характер. Правилно първостепенният съд е акцентирал върху факта, че с престъплението клевета се накърняват обществените отношения, гарантиращи спазването на конституционната забрана за накърняване на достойнството на човешката личност, която стои в основата на самоосъзнаването на личността като пълноценна и свободна. За да е осъществен престъпният състав на клеветата, е необходимо деецът съзнателно да съобщи на друго неистинни позорящи обстоятелства, свързани с личността на пострадалия. Поведението на дееца е от естество да засегне посочените неимуществени блага на личността, само ако се разпространяват твърдения, които проверено са неистинни и деецът осъзнава това, като под предлог за свобода на изразяване той цели zlepоставяне на пострадалия. Тези обстоятелства следва да бъдат позорни, т. е. недостойни от гледна точка на общоприетите морални разбирания и да предизвикват еднозначна негативна оценка на обществото или да представляват приписване на престъпление. На следващо място тези факти трябва обективно да бъдат съобщени от дееца, а не да се извеждат чрез предположения, асоциации, интерпретации или други форми на субективна психическа дейност. Във всички случаи обаче, субектът трябва да съзнава позорния характер на разгласяваното обстоятелство или престъпният характер на приписваното деяние, както и неистинността на позорното обстоятелство или това, че пострадалият не е извършил приписваното му престъпление (Решение № 745/1991 г. на ВС, III, Н. О.).

Безспорно в обсъжданата ситуация интерес представлява въпросът дали изразената от Я. Д. оценка няма политически аспект, съответно - дали е в допустимите предели на негативната критика с оглед факта, че е отправена към публична личност. Известно е, съобразно стандартите, наложени с решенията на Европейския съд по правата на човека, че публичните личности следва да се ползват от по-занижена защита на репутацията си. Този принцип намира отражение в правото да се изразява по-свободно мнение спрямо такива лица, в сравнение с установените за останалите членове на обществото допустими предели. Многократно ЕСПЧ е имал възможност да се произнесе, че ограниченията на свободата на словото трябва да се тълкуват стеснително и да бъдат необходими в едно демократично общество. Правото на свободно изразяване на мнение, респективно правото да се разпространява информация, граничи с правото на лична чест и достойнство на лицето, по отношение на което се излага мнението/фактите. Изхождайки от тази принципна позиция, съдът намира, че следва да се анализира дали при депозиране на определено мнение, респективно на определени факти, свързани с личността на дадено лице, се упражнява право на свободно изразяване и разпространение на информация или при упражняването на това право е прекратена горепосочената граница и са нарушени правата на друго лице, като са засегнати честта и достойнството му. Не без значение е обстоятелството, че съгласно практиката на ЕСПЧ защитата на свободата на словото се прилага не само към информация или идеи, които се възприемат благосклонно или които се преценяват като на безвредни или с безразличие, но също и към такива, които засягат, шокират или смушават обществения живот или която и да е част от населението. В този смисъл с практиката си ЕСПЧ многократно е имал възможност да подчертае, че такива са изискванията на плурализма и толерантността, без които демократичните ценности биха били илюзорни.

Настоящият състав на СГС изцяло се солидаризира с позицията на първостепенния съд, тъй като счита, че в разглеждания случай Я. Д. не е преминал границите на приемливите в етичен аспект формулировки на субективните оценки, изложени в заглавието на неговата онлайн статия. Инкриминираните в тъжбата изрази не са годни да осъществят състава на престъплението "клевета", доколкото същите са употребени в публикация в онлайн изданието „А.ВГ” и са част от допустимия обществен дебят по важни за цялото общество теми. В конкретния случай – такава е темата за войната в Украйна и

подкрепата, която получава от други страни, в т.ч. и от България. Недопустимо е ограничаването свободата на изразяване в случай, че отправената към публичната фигура критика/мнение разкрива слабости и недостатъци в нейната работа или касае аспекти от обществената дейност на съответното лице. Инкриминираните изрази, представляващи заглавие на статия („България продава оръжие на Украйна, благодарение и с формалното съгласие на К. Н., която получава бонуси по сделките чрез подставени лица.“) по своето естество представляват част от свободна политическа дискусия, вкл. и относно въпроса дали е обществено приемливо да се продава оръжие на Украйна и поради това тези изрази могат да бъдат определени като допустими в своеобразния социален дебат между журналист и публична личност. Използваните от лицето Я. Д. изрази, вкл. касаещи получаването на бонуси от страна на частната тъжителка Н. през подставени лица, не съдържат преки твърдения за участие на Н. в неправомерна дейност, а единствено създават внушение или предположение, че тя прикрива публичния образ на действително водените от нея политики. Независимо от отговора на този въпрос, той не е в сферата на наказателното право, а е наситен с изцяло политически отенък. За да бъде един израз клеветнически, е необходимо да се твърдят конкретни факти и обстоятелства, които са неверни и същевременно позорящи. Използването на изрази и думи, чрез които може само да се създава внушение, респективно, на база на които могат да се правят различни изводи - различни в зависимост от лицето, което ги възприема, като не се твърдят конкретни неверни и едновременно с това позорящи факти и обстоятелства, не могат да бъдат клеветнически по своята същност. Това е така, тъй като чрез тях не се разгласяват позорнически неверни твърдения. Внушенията, които оставя в читателя заглавието, инкриминирано с частната тъжба, за което се твърди, че е част от написан от Я. Д. текст, не са съставомерни като престъпление срещу честта и достойнството, тъй като те подлежат на субективна, а не на обективна преценка от всеки читател, пречупена през неговите собствени чувствителност, опит и познания. Същите безспорно съдържат негативен смисъл за прикритост в поведението на частната тъжителка, но липсва достатъчна степен на конкретизация и съответно изразите, в тяхната цялост, не разгласяват конкретни позорни обстоятелства по отношение на тъжителката К. Н. по ясен и точен начин, поради което не преминават границата на свободата на словото.

На следващо място правилно и обосновано първата инстанция в мотивите към присъдата е посочила, че за да бъде съставомерно деянието "клевета", следва да бъде описан фактът на разгласено позорно обстоятелство за друго или описание на престъпление, което му е приписано, като описанието следва да съдържа достатъчна конкретика за място, време и начин на извършване на приписваното престъпление. При клеветата не се дава личностна оценка на пострадалия, а се разпространяват позорни обстоятелства или се приписва престъпление, което пострадалият не е извършил. В настоящия случай посочените цитати, отразени в частната тъжба, действително не носят белезите на клевета, тъй като по своето съдържание не са нито позорящи, нито е приписано престъпление. По съдържание тези изрази носят единствено оценка на един журналист за публична фигура, която освен председател на политическа партия, към инкриминирания момент е и вицепремиер и министър на икономиката и индустрията. Тази оценка не би могла да бъде потвърдена или отхвърлена от последваща проверка на определен кръг от факти, защото е плод на вътрешни преживявания и възприятия на засегнатите лица. Налице са съждения, умозаклучения, които от друга страна са функция от правото на свободно изразяване на гражданите.

В своята практика ВКС приема, че начинът на мислене не може да се криминализира, тъй като резултатите от него не са еднозначни и не подлежат на доказване /Р № 80-98-II Н. О/. Практиката на ВС и ВКС не се отклонява от принципните положения за свободата на изразяване на мнение и строго разграничава разгласяването на позорни обстоятелства от правото на изразяване на лична позиция и мнение на личността. Неизменно е разбирането, че предмет на престъплението клевета могат да бъдат единствено твърдения с конкретно съдържание, които носят информация за конкретно определено

обстоятелство или конкретизирано явление, което трябва да предизвика от гледище на общоприетия морал и добри нрави безусловно отрицателна оценка на обществото или да преписва извършването на престъпление. Приложението на тези критерии по тълкуването и прилагането на закона към установените по делото факти сочи, че в инкриминирания с тъжбата израз не се съдържат твърдения за позорящи честта и достойнството на тъжителката Н. обстоятелства. Това е така, тъй като инкриминираните изрази представляват лична, субективна оценка, като смисловите връзки, които тъжителката Н. е направила за своята съпричастност към «получаването на бонуси по сделките през подставени лица», действително пресъздават нейния собствен субективен прочит на ситуацията. Самата дума «бонус», така както е употребена в статията, не е тъждествена на понятието за „дар“ или «облага» по смисъла на чл.301 НК и може да представлява всякакво поощрение, вкл. нематериално. Понятието за бонус в инкриминираната статия не може да се тълкува еднозначно. То носи самостоятелно и значението за бонуса като политически дивидент или като печеливша житейска позиция, с която се свързва определен модел на поведение, вкл. доминираща и печеливша позиция при преследването на определени политики и създаването на определен кръг от поддръжници. Тази позиция също не може да се преценява нееднозначно, а именно - дали се касае за печеливша позиция в личен план или за позиция, която предопределя бъдещето на определен политически субект, свързан с личността на частната тъжителка. По изложените съображения съдът намира, че в никакъв случай не може да бъде приета тезата, заложена в жалбата срещу атакувания съдебен акт, че се касае непременно за нерегламентирана облага, получена посредством подкуп, т.е. тезата за извършено от частната тъжителка престъпление. Внушението, че частната тъжителка е действала „през подставени лица“, не променя значението на абстрактното понятие „бонус“, нито самостоятелно навежда за престъпно деяние, доколкото фигурата на подставеното лице не е тъждествена с посредника по смисъла на чл. 305а НК. С това твърдение се навежда единствено внушението, че частната тъжителка при отстояването на определена позиция избягва публичност, което обаче не е равнозначно на твърдение за участието ѝ в престъпление.

Въззивният съд не споделя доводите, изложени във въззивната жалба, че преценката дали разгласените обстоятелства, наведени в тъжбата, представляват клеветата, изискват събирането на доказателства и тяхната проверка. Субективните процеси на индивидуално осмисляне и преработка на информацията не са годин предмет на престъплението клеветата и не се поддават на методите и подходите, чрез които се изследва и установява обективната действителност. Отделно от това, както вече беше посочено при обсъждане на правомощията на съдията-докладчик, естеството на предмета на проверката по чл. 250, ал. 1, т. 1 НПК включва оценка на твърденията в тъжбата по същество, доколкото предполага съотнасяне на фактите към материалния закон, за да ги подведе под фактическия състав на конкретно престъпление и да го квалифицира в разпореждането си. Единствено така може да се постигне предназначението на този вид съдебни правомощия – да се провежда съдебно следствие само по годни да получат осъдителна присъда обвинения, в случай че бъдат доказани.

Поради всички изложени съображения въззивният съд намира, че тъжбата не отговаря на изискванията на чл. 81, ал. 1 НПК и недостатъците ѝ са непреодолими. Това е достатъчно на основание чл. 250, ал. 1, т.1 вр. чл. 24, ал. 5, т. 2 НПК (в ред., обн. в ДВ бр. 63/2017г.), както и с оглед сега действащата уредба в чл.250, ал.1, т.2 НПК (обн. в ДВ бр. 48/02.06.2023г.) наказателното производство, образувано по нея, да бъде прекратено. Във връзка с изложените по-горе обстоятелства въззивният съд счита, че употребените от Я. Д. изрази не съставляват разгласяване на позорно обстоятелство или приписване на престъпление, а представляват изразяване на мнение и споделяне на лична оценка. Твърденията в частната тъжба за изложени от Д. факти и обстоятелства, вкл. използваният от него словесен подбор, не описват конкретно престъпление, нито факти от обективната

действителност, а внушават политическа оценка за частната тъжителка като публична личност, както и твърдението, че тя е съпричастна към определени политики, които имат противоречива оценка в обществото, от които тя вероятно извлича политически дивиденди. Използваната от лицето, срещу което е подадена тъжбата, лексика, цитирана от частната тъжителка, следва да се окачестви като оценка на журналиста за настъпилите политически събития и ролята в тях на публичната личност, каквато е тъжителката. Както акуратно е посочил районният съд, личните възприятия на частния тъжител досежно такъв факт, както и начинът, по който субективно е изтъкувано значението на думата „бонус“, са ирелевантни, доколкото е нужно той да е позорен от гледна точка на обществения морал, а не от гледна точка на личното му субективно усещане. Използваната лексика сама по себе си и тълкувана с оглед съпътстващите я фактори по изложените по-горе съображения не може да обуслови извод за желанието на ползващия да уронят честта и доброто име на някого в частност, тъй като от така описаните факти в тъжбата не се извличат данни за субективния елемент от този престъпен състав.

Въз основа на тези съображения въззивният съд прие, че описаните в тъжбата изрази обективно не могат да припишат престъпление или да разгласят позорно обстоятелство за тъжителката К. Н.. Като е стигнал до същия извод, съдията-докладчик при СРС е постановил правилен и законосъобразен съдебен акт.

Поради гореизложените съображения атакуваното разпореждане следва да бъде потвърдено като правилно и законосъобразно.

Така мотивиран и на основание чл. 338 вр. чл.334, т.6 от НПК, СГС, НО, VIII въззивен състав

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА разпореждане от 29.09.2022г. на СРС, НО, 103-ти състав, с което е прекратено образуваното наказателно производство по НЧХД № 7333/2022 г..

Решението е окончателно и не подлежи на обжалване.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____